

ÖVERVAKNINGSAVGIFTER SOM MYNDIGHETERNA UPPBÄR AV DE ÖVERVAKADE

Utgångspunkten för myndigheternas övervakningsverksamhet är samhällets intresse av övervakning och det behov av övervakning som beror på detta. Den övervakning som bedrivs av statens ämbetsverk och inrättningar finansieras antingen med generellt insamlade skattemedel från statsbudgeten eller med avgifter som myndigheterna uppbär, varvid finansiärer i allmänhet är de som övervakas själva. Som regel baserar sig övervakningsavgifterna på en prissättning enligt självkostnadspris enligt lagen om grunderna för avgifter till staten.

Den övervakningsverksamhet som finansieras med övervakningsavgifter kan bli föremål för ett antagande eller en misstanke om att avgiftsintäkterna styr övervakningens omfattning i synnerhet i situationer där den som övervakas betalar direkt till övervakaren.

Med revisionen har velat klargöras huruvida de övervakningsavgifter som myndigheterna uppbär av dem som övervakas inverkar styrande på övervakningen. Föremål för revisionen har varit tre övervakningsfunktioner som bedrivs av Kontrollcentralen för växtproduktion, som är underställd jord- och skogsbruksministeriet, och tre övervakningsfunktioner som bedrivs av Kommunikationsverket, som är underställt kommunikationsministeriet. Kontrollcentralen för växtproduktion har sedermera anslutits som en del av det 1.5.2006 grundade Livsmedelssäkerhetsverket (Evira). Vid revisionen har gått igenom grunderna för avgiftsbeläggningen av övervakningsverksamheten, de faktorer som inverkar på övervakningens omfattning och övervakningsavgifternas ekonomiska betydelse. På vissa ställen konstaterades inte allvarliga problem i tillämpningen av lagen om grunderna för avgifter till staten, men i kostnadsmotsvarigheten noterades däremot brister. Statssamfundet saknar en enhetlig och övergripande linjedragning gällande övervakningsavgifterna. De enligt förvaltningsområde gjorda utredning-

arna av avgiftspolitikerna ger emellertid en god utgångspunkt för att fortsätta utveckla principerna och förfarandena för övervakningsavgifterna som en del av ämbetsverkens och inrättningarnas avgiftspolitiska strategi. Revisionsverket har sålunda ansett det vara viktigt att under finansministeriets ledning skulle dras upp allmänna linjer och principer för övervakningsavgifterna som skulle gälla för hela statsamfundet. Det finns anledning till att klargöra principerna för med vilka kriterier behovet av övervakning bedöms och å andra sidan av övervakningens finansiering. Till detta ansluter sig framför allt frågan om vilken del av övervakningssystemet som borde finansieras med skattemedel och vilken del med övervakningsavgifter, samt hur avgifterna budgeteras.

Enligt observationerna vid revisionen har av de granskade fem avgiftsbelagda prestationerna tre varit av klar ekonomisk betydelse för respektive myndighetsenhet hos det övervakande ämbetsverket, men på hela ämbetsverkets nivå har betydelsen varit mindre. Övervakningens omfattning baserar sig inte i alla situationer direkt på samhällets intresse av övervakning, utan t.ex. på någon kalkylmässig faktor som baserar sig på hur övervakningsavgifterna fastställs. Härvid föreligger en risk för att övervakningsavgifterna i vissa situationer kan inverka styrande på myndighetens övervakningsverksamhet. Trots att någon medveten utökning av avgiftsintäkterna på denna grund inte noterades vid revisionen, kan från den övervakades synpunkt - i synnerhet om den som övervakas också är betalare - uppkomma en misstanke om att avgiftsintäkterna styr övervakningens omfattning. Detta kan ha en negativ inverkan på myndighetsövervakningens trovärdighet, ifall verksamheten har visat ett överskott t.ex. till följd av kostnadsinbesparingar.

I dessa situationer understryker revisionsverket de ifrågavarande ministeriernas ställning och ansvar i styrningen av övervakningsverksamheten på deras förvaltningsområden. Särskilt viktigt är att ägna uppmärksamhet åt att grunderna för övervakningsavgifterna presenteras i enlighet med principerna för öppenhet och genomskinlighet.

Revisionsverket anser att det i samband med beredningen av bestämmelserna om övervakningsavgifter är av nöden att säkerställa att om övervakningens omfattning kan beslutas utgående från behovet av övervakning.